unite for children

unicef

Suomen UNICEF ry | Finlands UNICEF rf | Finnish Committee for UNICEF
Lautatarhankatu 6, 00580 Helsinki, Finland

Brädgårdsgatan 6, 00580 Helsingfors, Finland

Phone: +358 9 584 50 290
Fax: +358 9 584 50 270

Suomen UNICEFin lausunto vuoden 2016 talousarvioon

Asia:

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016
Ulkoasiainministeriön hallinnonalan pääluokka 24; Kehitysyhteistyö

Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle

Suomen tukea UNICEFille ollaan leikkaamassa noin 70 %

Suomi on ollut tunnettu lapsen oikeuksien tukija globaalisti, tämä on ollut osa Suomen maabrandia. Suomi sai YK:n lapsen oikeuksien komitealta kiitokset esimerkillisestä työstään lasten oikeuksien puolesta ollessaan edellisen kerran kuultavana YK:n lapsen oikeuksien komitean edessä 2011. Alkupuheenvuoro Suomelle oli ylistävä. Antamissaan kirjallisissa päätelmissä komitea esitti kuitenkin huolensa siitä, että Suomi ei ole toteuttanut täysimääräisesti YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 4. artiklaa, joka velvoittaa myös kehitysapuun, ”täysimääräisesti tällaisiin toimiin käytettävissä olevien voimavarojen mukaan”. Komitea kehotti Suomea myös asettamaan lapsen oikeudet kärkitavoitteekseen kehitysyhteistyössä[1].

Suomen kokonaistuki UNICEFille oli vuonna 2014 n. 46,6 miljoonaa euroa. Siitä yleisen tuen oli n. 23 miljoonaa euroa, maa- ja aluekohtainen n. 11,1 miljoonaa euroa ja humanitaarinen n. 12,4 miljoona euroa. **Yleistukeen ollaan nyt kohdistamassa 75 %:n leikkaukset, maa-aluekohtaiseen 63 %:n leikkaukset.** Humanitaarisen tuen osuutta ei pysty tässä vaiheessa arvioimaan.

Suomi-kuva lapsen oikeuksien puolustajana on nyt romuttumassa.

Monenkeskinen kehitysyhteistyö

Talousarviossa ei ole varsin poikkeuksellisesti lainkaan avattu eri järjestöjen ja ryhmien monenkeskisen yhteistyön osuutta. **Hyväksyykö hallinto- ja turvallisuusjaosto nyt**

[1] CRC/c/FIN/CO/4, Lapsen oikeuksien komitea 57. istunto, 30.5. – 17.6.2011

ensimmäistä kertaa vain monenkeskisen yhteistyön raamit ilman sisältöä? Missä tehdään päätös tarkemmasta jaosta?

Puuttuva sisältö vaikeuttaa paitsi poliittista päätöksentekoa, myös tuen kohteena olevien omaa työn suunnittelua.

Tieto UNICEFin leikkauksista on käynyt ilmi Ulkoministeriön tiedotteesta [2], jossa kerrottiin UNICEFin monenkeskinen tuen jäävän 2016 5-6 miljoonaan euroon, mikä tarkoittaa 75 % leikkausta edelliseen vuoteen. Tämä on ilmeisesti virkamiesesitys, joka ei tule hallinto-ja turvallisuusjaoston päätettäväksi.

Perusteluna näin suurille leikkauksille on julkisuudessa esitetty, että Suomi ei olisi UNICEFille niin merkittävässä asemassa. Tämä ei pidä paikkaansa. **Suomi oli 2014 UNICEFin monenkeskisen avun 8. suurin lahjoittajavaltio.** Tämä Suomen merkittävä rooli tunnustettiin mm. sillä, että UNICEF järjestää yhdessä Suomen ulkoministeriön kanssa marraskuun alussa globaalin Innovation Summit'in[3] Helsinkiin Slushin yhteyteen.

Näin suuret leikkaukset UNICEFin yleistukeen ovat ristiriidassa hallituksen kaikkiin neljään painopisteeseen, mutta erityisesti, useasti korostettuun ja esiin nostettuun painopisteeseen naisten ja tyttöjen aseman parantamisesta.

Monenkeskinen tuki on UNICEFin arvokkainta rahoitusta. Sen avulla UNICEF pystyy suunnittelemaan ja toteuttamaan pitkäjänteisiä ohjelmia yhdessä hallitusten kanssa. UNICEF muun muassa rokottaa 40 prosenttia maailman lapsista. Osa tätä rokotustyötä on maiden omien logistiikka- ja kylmäketjujen rakentaminen ja tukeminen, ja monenkeskinen tuki mahdollistaa työn jatkuvuuden. Työn keskeytyksistä johtuvat epidemiat vievät tautien voittamista vuosiksi taaksepäin.

UNICEF pystyy toimimaan kriiseissä välittömästi - ja varautumaan ennalta - ainoastaan monenkeskisen tuen turvin. UNICEF on maailman suurin hätäaputarvikkeiden toimittaja heti maailman ruokajärjestön (WFP) ruoka-avun jälkeen.

UNICEFin työ kriisimaissa ei toteudu pelkän humanitaarisen rahoituksen turvin, vaan esimerkiksi Afganistanissa tehtävästä työstä yli kolmannes on monenkeskisen tuen turvin tehtävää pitkäjänteistä työtä. Syyrian ja sen naapurimaiden humanitaarinen apu ei myöskään toimi pelkällä hätäapurahoituksella.

Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan 63 % leikkaus vuoden 2016 määrärahoihin.

Suomella on useita maa-ja aluekohtaisia hankkeita UNICEFin kanssa, joissa Suomi on ollut todella näkyvässä roolissa. Tällainen hanke on ollut mm. UNICEF:in kansallisen vesi-ja sanitaatio-ohjelman (WASH) tukeminen Nepalissa. Kevään 2015 maanjäristyksen vaikutukset lasten elämään Nepalissa jäivät huomattavasti pelättyä pienemmäksi koska Suomen tuen turvin UNICEF oli pystynyt tekemään vesihuollon osalta erinomaiset valmiussuunnitelmat. Nyt myös Nepalin tukeen on kaavailtu iso leikkaus.

[2] Ulkoministeriön tiedote 7.10. Kehitysyhteistyöleikkausten kohdentuminen tarkentuu
[3] http://summit.unicef.fi/

Humanitaarinen apu

Humanitaariseen apuun aiotut kokonaisleikkaukset ovat noin 6 %.

Humanitaarinen apu, huolimatta sen lisääntyneestä rahoituksesta, on jo lähtökohtaisesti maailmassa alirahoitettu – vuonna 2014 globaalista humanitaarisesta rahoituksesta jäi puuttumaan 38 % - ja siitä ei ole varaa enää leikata. Hätäavun tarve on maailmassa kaksinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Viimeisen viiden vuoden aikana syttyneet 15 konfliktia ovat pakottaneet pakosalle puolet maailman liikkeelle lähteneistä ihmisistä.

Kehityspolitiikan tavoitteet ja esitetyt numerot eivät kohtaa

Suomen vielä voimassa oleva kehityspoliittinen ohjelma ja ulkoasiainhallinnon YK-strategia linjaa Suomen kehityspoliittisen linjan. Näissä linjauksissa tehdyt valinnat toistuvat sanoina nyt esitetyssä talousarviossa, mutta numeraalinen osuus puhuu eri kieltä.

Hallitusohjelman mukaiset neljä, nyt talousarvioesitykseenkin kirjatut neljä painopistealuetta ovat: 1) naisten ja tyttöjen aseman parantaminen 2) demokratian, ihmisoikeuksien, oikeusvaltion, rauhan rakentamisen, vapaan median ja korruption vastaisen työn vahvistaminen sekä kehitysmaiden veropohjan vahvistaminen 3) energia, vesi ja ruoka osana kestävää kehitystä, ml. ilmastonmuutokseen vastaaminen 4) kehitysmaiden oman yrityssektorin edistäminen, vastuullisen yritystoiminnan ja yritysten toimintaympäristön vahvistaminen. **Näistä ainoastaan neljännen painopisteen tuki näkyy myös talousarvioluvuissa.**

Suomen kehityspoliittisesta ohjelmassa ja ulkoasiainhallinnon YK-strategiassa nimetään Yhdistyneet kansakunnat monenkeskisen järjestelmän kivijalaksi. Valitettavasti senkin osalta luvattujen määrärahojen painopiste on esityksessä toinen.

Kehitysapuleikkaukset ja hyvä hallinto

Suomi on tekemässä ennätykselliset kehitysyhteistyötä koskevat leikkaukset. Huono taloudellinen tilanne ei riitä selitykseksi laistaa hyvän hallinnon periaatteesta ja demokratiasta**,** joihin Suomi on hallitusohjelmassaan sitoutunut. Näihin periaatteisiin on sitouduttu, koska niiden on uskottu tuottavan viisasta ja perusteltua päätöksentekoa.

Kehitysyhteistyöleikkaukset toteutetaan ennätyssuuruisena ennätyksellisessä aikataulussa eikä niiden osalta ole tehty minkäänlaista kehitysvaikutusten arviointia. Eri kehitysyhteistyötoimijoita ei ole kuultu, eikä osallistutettu päätöksentekoon. Jopa tiedon saanti on ollut sirpaleista ja sitä on saatu kovin myöhään.

1990-luvun alun vastaavat leikkaukset tehtiin vähitellen, jolloin vaikutuksiin ehdittiin varautua ja loiventaa yhteistyökumppaneihin osuvaa iskua. Tuolloin 1990-luvulla myös kehitysyhteistyön toimijakenttä oli Suomessa huomattavasti pienempi. Tästä kehitysyhteistyön ammattimaistumisesta ja osaamiskapasiteetin kasvusta huolimatta esimerkiksi järjestökenttä sivuutettiin.

Kehitysyhteistyön tuloksellisuuden, vaikuttavuuden ja mitattavuuden parantaminen painopisteenä

Nyt esitetty talousarvio nostaa – aivan oikein - kehitysyhteistyön tuloksellisuuden, vaikuttavuuden ja mitattavuuden parantamisen painopisteeksi. Tässäkin valossa nyt tehdyt päätökset herättävät kysymyksiä. Tehtiinhän keskeinen määrärahojen siirto toimijalle, jonka hankkeista ei löydy julkista raportointia.

Nämä painopisteet huomioon ottaen, ja hyvän hallinnon periaatetta peräänkuuluttaen, on ristiriitaista myös se, että nyt tehtäviä monenkeskisen yhteistyön yleistuen leikkauksia perusteltiin mm. vuonna 2013 Suomen ulkoministeriön monenkeskisen yhteistyön analyysilla, jonka puutteet ulkoministeriö on itse tuonut esille ja korostanut, ettei sitä nimenomaan tulla käyttämään politiikan linjausvälineenä.[4]

Kansainvälisiä erittäin korkealaatuisia vertailuja olisi ollut käytettävissä, esimerkiksi Iso Britannian kehitysyhteistyöosaston (UK Aid, Department for International Development) tekemä, erittäin arvostettu nk. DFID'n tutkimus[5] vuodelta 2011.

On valitettavaa, että näille jo tehdyille arvokkaille mittauksille ei annettu sijaa päätöksiä tehdessä, etenkin, kun painopisteeksi on nostettu tuloksellisuuden, vaikuttavuuden ja mitattavuuden parantaminen.

Helsingissä 16.10.2015

Suomen UNICEF ry

Marja-Riitta Ketola
Pääsihteeri

Inka Hetemäki
Ohjelmajohtaja

[4] Ulkoministeriö, Monenkeskisen yhteistyön strateginen analyysi, 2013
[5] Multilateral Aid reviw: Ensuring maximum value for UK aid through multilateral organisations, DFID, March 2011